

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
Samarqand davlat universitetining
Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

TADBIRKORLIK VA PEDAGOGIKA

ILMIY-USLUBIY JURNAL

ISSN 2181-2659

2025/N°3

SLIB.UZ
Scientific library of Uzbekistan

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**SAMARQAND DAVLAT UNIVERSITETINING
DENOV TADBIRKORLIK VA PEDAGOGIKA INSTITUTI**

TADBIRKORLIK VA PEDAGOGIKA
Ilmiy-uslubiy jurnal

ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО И ПЕДАГОГИКА
Научно-методический журнал

ENTREPRENEURSHIP AND PEDAGOGY
Scientific and methodical journal

2025-yil 3-son

DENOV – 2025

Tadbirkorlik va pedagogika ilmiy-uslubiy jurnali OAK Rayosatining 2022-yil 30-sentabrdagi 325/5-son qaroriga asosan 13.00.00 – Pedagogika fanlari bo'yicha OAK nashrlari ro'yxatiga kiritilgan. Entrepreneurship and pedagogy scientific and methodical journal was included in the list of publications on Pedagogical Sciences at 13.00.00 based on the decision of the HAC (the Higher Attestation Commission) No. 325/5 dated September 30, 2022.

Tahrir kengashi raisi: Ruziyev Oybek Abdimo'minovich – DTPI rektori

Bosh muharrir: Shukurov Rustam Eshonqulovich – Imiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor

Mas'ul muharrir: Allayorova Soliha Narzullayevna – O'quv ishlari bo'yicha prorektor

Mas'ul kotib: Jurayev Boxodir Turdaliyevich – Ilmiy tadqiqotlar, innovatsiyalar va ilmiy-pedagog kadrlar tayyorlash bo'limi boshlig'i.

Muharrir: Mordayev Bekzod Turobovich

Chairman of the editorial board: Ruziyev Oybek Abdimuminovich – Rector of DIEP.

Editor-in-chief: Shukurov Rustam Eshonkulovich – Vice-Rector for scientific affairs and innovations.

Responsible editor: Allayorova Soliha Narzullayevna – Vice-Rector for academic affairs.

Responsible secretary: Jurayev Bokhodir Turdaliyevich – Head of the department of scientific research, innovations and scientific and pedagogical personnel training.

Editor: Mordayev Bekzod Turobovich

Tahrir hay'ati a'zolari:

Raximov G'anisher Xudoyqulovich – Filologiya fanlari doktori (PhD), professor.

Sol Von Te (Janubiy Korea) – Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).

Dani Raviprakash Gavindrao (AQSH) – Fiologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor.

Musurmonkulova Madina Nosirovna – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI

Suvonov Zavqiddin Norqulovich – Filologiya fanlari doktori (DSc), DTPI.

Rajapov O'tkir Do'snayeich – Iqtisod fanlari doktori (DSc), DTPI.

Bozorov Ruslan Hamdamovich – Iqtisod fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, DTPI.

Melikov Otabek Maxmadaminovich – Iqtisod fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.

Nurboyev Jaloliddin Mamadiyevich – Iqtisod fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.

Allayarova Soliha Narzullayevna – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, DTPI.

Shukurov Rustam Eshonqulovich – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.

Maxmudov Shokir Kamolovich – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.

To'raxonov Fozil Bobonazarovich – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.

Mirzayev Mutalib Jurayevich – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, DTPI.

Norboyeva Sarvinoz Mengaliyevna – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, DTPI.

Members of the Editorial Board:

Rakhimov Ganisher Khudoikulovich – Doctor of philological sciences (PhD), Professor.

Sol Von Te (South Korea) – Doctor of philosophy in philological sciences (PhD).

Dani Raviprakash Gavindrao (USA) – Doctor of philosophy in philological sciences (PhD), professor.

Musurmonkulova Madina Nosirovna – Doctor of philosophy in pedagogical sciences (PhD), DIEP.

Suvonov Zavqiddin Norqulovich – Doctor of philological sciences (DSc), DIEP.

Rajapov O'tkir Do'snayeich – Doctor of economic sciences (DSc), DIEP.

Bozorov Ruslan Hamdamovich – Doctor of philosophy in economics (PhD), Associate professor, DIEP.

Melikov Otabek Makhmadaminovich – Doctor of philosophy in economics (PhD), DIEP.

Nurboyev Jaloliddin Mamadiyevich – Doctor of philosophy in economics (PhD), DIEP.

Allayarova Soliha Narzullaevna – Doctor of philosophy in pedagogical sciences (PhD), Associate professor, DIEP.

Shukurov Rustam Eshonkulovich – Doctor of philosophy in pedagogical sciences (PhD), DIEP.

Makhmudov Shokir Kamolovich – Doctor of philosophy in pedagogical sciences (PhD), DIEP.

Turahonov Fozil Bobonazarovich – Doctor of philosophy in pedagogical sciences (PhD), DIEP.

Mirzaev Mutalib Juraevich – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate professor, DIEP

Norboyeva Sarvinoz Mengaliyevna – Doctor of philosophy in pedagogical sciences (PhD),

Ro'ziyeva Inobat Jo'rayevna – Biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.
Xamroyeva Marg'uba Komilovna – Biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.
Xolmurodov Mengboy Amirovich – Biologiya fanlari nomzodi, DTPI.
Jurayev Boxodir Turdaliyevich – Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.
Nazirov Baxtiyor Safarovich – Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.
Muminov O'lmas Ravshanqulovich – Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.
Xo'janova Tamara Jo'rayevna – Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.
Toshboboyev Maqsud Jalilovich – Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.
Raxmatov Erkin Tog'aymurodovich – Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.
Mamajanov Rahmatilla Yakubjanovich – Texnika fanlari nomzodi, dotsent, DTPI.
Tursunbadalov Umid Abdumalikovich (Tojikiston) – Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.
Sobirova Mavjuda Ro'ziyevna – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, DTPI.
Eshkarayev Ulug'bek Choriyevich – Texnika fanlari nomzodi, dotsent, DTPI.
Ismatov Sunnatilla Shamsulloyevich – Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Dotsent, DTPI.
Shukurov Dilmurod Xursanovich – Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.
Abduraxmanov Alijon Abdulaxatovich – Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD).
Primkulov Begali Sheraliyevich – Texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.
Karimov Husniddin Rustamovich – Kimyo fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.
Kulbosheva Xurshida Xasanovna – Kimyo fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), DTPI.
Sodiqova Baxtigul Ibodullayevna – doktorant, DTPI.

Associate professor, DIEP.
Ruziyeva Inobat Jurayevna – Doctor of philosophy in biological sciences (PhD), DIEP.
Khamroyeva Marguba Komilovna – Doctor of philosophy in biological sciences (PhD), DIEP.
Kholmurodov Mengboy Amirovich – Candidate of biological sciences, DIEP.
Jurayev Bokhodir Turdaliyevich – Doctor of philosophy in historical sciences (PhD), DIEP.
Nazirov Bakhtiyor Safarovich – Doctor of philosophy in historical sciences (PhD), DIEP.
Muminov Olmas Ravshankulovich – Doctor of philosophy in historical sciences (PhD), DIEP.
Khojanova Tamara Zhurayevna – Doctor of philosophy in philosophical sciences (PhD), DIEP.
Toshboboev Maksud Jalilovich – Doctor of philosophy in philosophical sciences (PhD), DIEP.
Rakhmatov Erkin Togaymurodovich – Doctor of philosophy in philosophical sciences (PhD), DIEP.
Mamajanov Rahmatilla Yakubzhanovich – Candidate of technical sciences, Associate professor, DIEP.
Tursunbadalov Umid Abdumalikovich (Tajikistan) – Doctor of philosophy in technical sciences (PhD), DIEP.
Sobirova Mavjuda Ruziyevna – Doctor of philosophy in pedagogical sciences (PhD), Associate professor, DIEP.
Eshkarayev Ulugbek Choriyevich – Candidate of technical sciences, Associate professor, DIEP.
Ismatov Sunnatilla Shamsulloyevich – Doctor of philosophy in technical sciences (PhD), Associate professor, DIEP.
Shukurov Dilmurod Khursanovich – Doctor of philosophy in technical sciences (PhD), DIEP.
Abdurakhmanov Alijon Abdulakhatovich - Doctor of philosophy in technical sciences (PhD).
Primkulov Begali Sheraliyevich – Doctor of philosophy in technical sciences (PhD), DIEP.
Karimov Khusniddin Rustamovich – Doctor of philosophy in chemistry (PhD), DTPI.
Kulbosheva Khurshida Khasanovna – Doctor of philosophy in chemistry (PhD), DTPI.
Sodiqova Bakhtigul Ibodullayevna – Doctoral student, DIEP.

PEDAGOGIKA

BOSHLANG'ICH SINFLARDA TANQIDIY FIKRLASHNI RIVOJLANTIRISH

SAYLIYEVA MASHKURA MUXTORQULI QIZI

Chirchiq davlat pedagogika universiteti

“Boshlang'ich ta'lim metodikasi” kafedrası o'qituvchisi

E-mail: sayliyevamashkura94@gmail.com

Tel: +998 94 402-91-61

UDK: 37.032

<https://orcid.org/0009-0008-5115-0005>

Kalit so'zlar:

ijodiy fikrlash,
boshlang'ich ta'lim,
pedagogik
texnologiyalar,
kreativlik, inson
rivoji, muammoli
o'quv jarayoni,
fikrlashning turli
usullari, tanqidiy
fikrlash.

Annotatsiya:

Mazkur maqola boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishning ahamiyati va usullarini tahlil qiladi. Ijodiy fikrlash o'quvchilarning umumiy rivojlanishi, muammolarni hal qilish hamda yangi g'oyalarni yaratish qobiliyatini oshiradi. Maqolada ijodiy fikrlashni shakllantirish uchun qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar, muammoli vazifalar va o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalari muhokama qilinadi. Shuningdek, o'qituvchining roli va o'quvchilarning motivatsiyasi masalasiga ham alohida e'tibor qaratiladi. Boshlang'ich ta'limda ijodiy fikrlashni rivojlantirish orqali o'quvchilar nafaqat bilim egallaydilar, balki o'z fikrlarini erkin ifodalash, tanqidiy fikrlash hamda ijtimoiy-emotsional rivojlanishga erishadilar. Maqola ijodiy fikrlashni ta'lim jarayoniga samarali integratsiya qilish bo'yicha pedagoglarga amaliy tavsiyalar beradi.

РАЗВИТИЕ КРИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Ключевые слова:

творческое
мышление,
начальное
образование,

Аннотация:

В данной статье анализируется значение и методы развития творческого мышления учащихся в начальном образовании. Творческое мышление повышает способность учащихся к общему развитию, решению проблем и созданию новых идей. В статье обсуждаются

педагогические технологии, креативность, развитие человека, проблемное обучение, различные методы мышления, критическое мышление.

педагогические технологии, интерактивные методы, проблемные задания и навыки самостоятельной работы учащихся, используемые для развития творческого мышления. Также особое внимание уделяется роли учителя и мотивации учащихся. Развивая творческое мышление в начальном образовании, учащиеся не только приобретают знания, но и достигают свободного выражения своих мыслей, критического мышления и социально-эмоционального развития. В статье даются практические рекомендации педагогам по эффективной интеграции творческого мышления в образовательный процесс.

DEVELOPING CREATIVE THINKING OF STUDENTS IN PRIMARY EDUCATION

Keywords:

creative thinking, primary education, pedagogical technologies, creativity, human development, problem-based learning process, various thinking methods, critical thinking.

Abstract: This article analyzes the importance and methods of developing students' creative thinking in primary education. Creative thinking enhances students' overall development, problem-solving, and the ability to generate new ideas. The article discusses pedagogical technologies, interactive methods, problem tasks, and students' independent work skills used to develop creative thinking. Special attention is also paid to the role of the teacher and the issue of student motivation. Through the development of creative thinking in primary education, students not only acquire knowledge, but also achieve free expression of their thoughts, critical thinking, and socio-emotional development. The article provides practical recommendations for teachers on the effective integration of creative thinking into the educational process.

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim – har bir insonning ta'lim olish yo'lidagi muhim boshlang'ich bosqichidir. Bu davrda o'quvchilarning nafaqat akademik bilimlari, balki ijodiy fikrlash, tanqidiy fikr yuritish va mustaqil qarorlar qabul qilish qobiliyatlari ham rivojlanadi. Ijodiy fikrlash o'quvchilarga murakkab muammolarni hal qilishda yangi yondashuvlar va g'oyalarni ishlab chiqishda yordam beradi. Shu

bilan birga, ijodiy fikrlash o'quvchilarni yangicha fikrlashga undaydi, o'z fikrlarini erkin ifodalash imkonini yaratadi va ularning o'ziga bo'lgan ishonchini oshiradi.

Boshlang'ich ta'limda ijodiy fikrlashni rivojlantirish o'quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Bu jarayonni samarali tashkil etish uchun pedagoglar zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanishlari zarur. Turli pedagogik metodlar va yondashuvlar orqali o'quvchilar nafaqat bilim oladilar, balki o'z ijodiy salohiyatlarini namoyon etadilar. Shuningdek, ularda mustaqil fikrlash, tanqidiy qarash va ijtimoiy-emotsional rivojlanish shakllanadi, bu esa kelgusida hayotda muvaffaqiyatga erishishlariga xizmat qiladi.

Ushbu maqolada boshlang'ich ta'limda ijodiy fikrlashni rivojlantirishning ahamiyati va bu yo'nalishda qo'llaniladigan usullar tahlil qilinadi. Maqolaning asosiy maqsadi – o'quvchilarning ijodiy fikrlash qobiliyatlarini rivojlantirishda pedagogik texnologiyalar va metodlarning o'rnini ko'rsatishdir.

ADABIYOTLAR TAHLILI

Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish mavzusi so'nggi yillarda pedagogik adabiyotlarda keng yoritilmoqda. Bir qator tadqiqotchilar ijodiy fikrlashning ta'lim jarayonidagi ahamiyatini ta'kidlab, uni o'quvchilarning shaxsiy va intellektual rivojlanishining asosi sifatida ko'rsatadilar. Adabiyotlar tahlili orqali ijodiy fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan asosiy yondashuvlar va metodlar aniqlandi.

A.P. Shchukin ijodiy fikrlashni rivojlantirish o'qitishning interfaol metodlari va muammoli vazifalar orqali amalga oshirilishini ta'kidlaydi. Muammoli vazifalar orqali o'quvchilar mustaqil fikrlashga o'rganib, turli qarorlar qabul qilishda ijodiy yondashuvni shakllantiradilar –Shu bilan birga, o'qituvchilar o'z faoliyatida kreativ metodlardan foydalanish orqali o'quvchilarni yangicha fikrlashga undashlari lozim [1, 23].

V.A. Petrov ijodiy va tanqidiy fikrlashning o'zaro bog'liqligini yoritib, ularning ta'lim jarayonida bir-birini to'ldiruvchi jarayonlar ekanligini ta'kidlaydi [2, 15]. Tanqidiy fikrlash o'quvchilarga mavjud axborotlarni tahlil qilish va ular asosida mustaqil xulosalar chiqarishga yordam beradi, ijodiy fikrlash esa ushbu xulosalarni yangicha va original tarzda ifodalash imkonini yaratadi.

T.M. Rizayeva pedagogik texnologiyalarni ijodiy fikrlashni rivojlantirishda samarali vosita sifatida ko'rib chiqadi. Uning tadqiqotlarida interaktiv darslar, internet-resurslardan foydalanish, guruh ishlari va boshqa innovatsion metodlarning ijodiy fikrlashni shakllantirishdagi o'rnini yoritiladi [3, 48]. Uning fikricha, kreativlik nafaqat bilim berish, balki o'quvchilarning fikrlash salohiyatini kengaytirish orqali

ham rivojlanadi.

O. S. Gumerova o'z asarida ijodiy fikrlashning shaxsiy rivojlanishdagi o'rnini ko'rsatadi [4, 56]. Uning ta'kidlashicha, o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish motivatsiyani oshiradi, o'ziga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi hamda ta'limga bo'lgan qiziqishni kuchaytiradi. Shuningdek, ijodiy fikrlash o'quvchilarning fikrlarini erkin ifodalashi va ijtimoiy-emotsional rivojlanishiga xizmat qiladi.

M.S. Xolmuhammedov boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishda innovatsion metodlar va texnologiyalarning ahamiyatini ta'kidlaydi [5, 102]. Uning fikricha, o'quvchilar ijodiy fikrlashni rivojlantirish jarayonida o'z faoliyatlarini mustaqil tashkil etishga o'rganishlari zarur. Bu esa ularda mustaqil fikrlash, tanqidiy qarash va ijodiy qarorlar qabul qilish qobiliyatlarini shakllantiradi.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich ta'limda ijodiy fikrlashni rivojlantirish uchun bir nechta yondashuvlar mavjud. Interfaol metodlar, muammoli vazifalar, innovatsion pedagogik texnologiyalar va mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish ijodiy fikrlashning asosiy omillari sifatida qaraladi. Pedagoglar o'z darslarida ushbu metodlardan foydalanish orqali o'quvchilarning ijodiy salohiyatini to'liq ochib bera oladilar.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishning samarali metod va usullarini aniqlash maqsadida quyidagi metodologik yondashuvlar va tadqiqot usullari qo'llanildi:

Nazariy tahlil: Tadqiqotning birinchi bosqichida boshlang'ich ta'limda ijodiy fikrlashni rivojlantirishga oid mavjud adabiyotlar, ilmiy maqolalar va ilgari o'tkazilgan tadqiqotlar o'rganildi. Bu usul orqali ijodiy fikrlash, pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va boshqa ta'lim usullarining o'quvchilarning ijodiy fikrlashiga ta'siri haqida umumiy tasavvur hosil qilindi.

Eksperiment (tajriba): Tadqiqot davomida boshlang'ich ta'lim maktablarida o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga qaratilgan eksperimentlar o'tkazildi. Eksperiment jarayonida o'quvchilarga muammoli vazifalar, kreativ yondashuvlar va guruh ishlari tashkil etildi. O'quvchilarning ijodiy fikrlash darajasi oldindan belgilangan mezonlar asosida baholandi. Eksperiment natijalari ijodiy fikrlashni rivojlantirishdagi samaradorlikni aniqlashga xizmat qildi.

So'rovnoma va intervyu: Tadqiqotda boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari va o'quvchilari o'rtasida so'rovnomalar va intervyular o'tkazildi. So'rovnomalar orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlash darajasi, ta'lim jarayonidagi motivatsiyasi va ijodiy

faoliyatga bo'lgan qiziqishlari o'rganildi. O'qituvchilar bilan o'tkazilgan intervyular esa ijodiy fikrlashni rivojlantirishga doir qo'llanilayotgan metodlar va ularning samaradorligi haqida ma'lumot olishga xizmat qildi.

Kvantitativ va sifatli tahlil: Tadqiqotda olingan natijalar kvantitativ (miqdoriy) va sifatli (mazmuniy) tahlil yordamida baholandi. Olingan ma'lumotlar statistik usullar asosida tahlil qilindi, shuningdek, sifatli tahlil orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlash jarayonidagi o'zgarishlar va qo'llanilgan ta'lim metodlarining samaradorligi aniqlandi.

Fikr-mulohaza va tahlil: Tadqiqot jarayonida o'qituvchilar va ilmiy xodimlar tomonidan taqdim etilgan fikr-mulohazalar va tavsiyalar asosida o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda eng samarali metodlar tahlil qilindi. Ushbu yondashuv o'quvchilarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishda uchraydigan muammolarni aniqlash va ularni bartaraf etishda muhim ahamiyat kasb etdi.

Muammoli vazifalar matematikada, tabiatshunoslikda yoki ona tili darslarida samarali qo'llanishi mumkin. Matematika darslarida, o'quvchilarga murakkab masalalarni yoki tenglamalarni yechish uchun bir nechta turli usullarni taklif qilish, ularni turli shakllarda muammolarni hal qilishga undaydi. Tabiatshunoslikda esa ekologik muammolarni hal qilishga qaratilgan guruh ishlari o'quvchilarga ijodiy fikrlash va hamkorlikda ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishda yordam beradi.

Interfaol metodlar (munozara, guruh ishlari) esa, ayniqsa ijtimoiy fanlar (tarix, geografiya) va adabiyot fanlarida keng qo'llanilishi mumkin. Tarix darslarida o'quvchilarga tarixiy voqealar yoki shaxslar haqida fikr bildirish, ularni tahlil qilish va baholash uchun turli burchaklardan yondashish imkoniyatini berish ijodiy fikrlashni oshiradi. Adabiyot darslarida esa, o'quvchilarni badiiy asarlarni talqin qilishda erkin ifodalarini rivojlantirishga undaydi.

Mustaqil ish va loyihalar metodlari esa, o'quvchilarga o'z fikrlarini aniq ifodalash va yangi g'oyalarni yaratish imkonini beradi. Bunday metodlar ko'pincha badiiy va til o'rganish fanlarida (masalan, darsda she'r yozish yoki hikoya yaratish) qo'llanilishi mumkin. Bu esa o'quvchilarga o'z fikrlarini erkin ifodalash va o'z bilimlarini amaliyotda qo'llash imkonini yaratadi.

Shuningdek, o'qituvchilarning roli ham juda muhim. O'qituvchilar metodik yondashuvlarini muntazam ravishda yangilab, yangi texnologiyalar va usullarni ta'lim jarayoniga joriy qilish orqali o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradilar. O'qituvchi o'z faoliyatida innovatsion yondashuvlarni qo'llashda, o'quvchilarning faol ishtirokini ta'minlash uchun turli vositalardan, jumladan, raqamli resurslar, video materiallar yoki interaktiv dasturlardan foydalanishi mumkin.

NATIJALAR VA ULARNING MUHOKAMASI

Tadqiqot davomida boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishga qaratilgan eksperimentlar, so'rovnomalar va amaliy kuzatishlar o'tkazildi. Ushbu tadqiqot natijalari o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda qo'llanilgan metodlar va pedagogik texnologiyalarning samaradorligini ko'rsatdi. Quyida tadqiqotning asosiy natijalari va ularning muhokamasi bayon etiladi.

Tadqiqot ko'rsatkichi	Oldingi natijalar	Yangi natijalar	Farq %
Ijodiy fikrlash darajasi (1-5)	3.2	4.5	+40.6%
Interfaol metod samaradorligi (%)	55%	75%	+36.4%
Muammoli vazifalar kreativlik (%)	45%	70%	+55.6%
Motivatsiya darajasi (%)	60%	85%	+41.7%

1. *Ijodiy fikrlash darajasining oshishi:* Eksperiment jarayonida o'quvchilarning ijodiy fikrlash darajasi sezilarli darajada oshdi. Ijodiy va muammoli vazifalarni bajarish orqali ular yangi g'oyalarni ishlab chiqish hamda mavjud bilimlarni amaliyotda qo'llash ko'nikmalarini shakllantirdilar. So'rovnoma natijalariga ko'ra, o'quvchilarning 75 foizdan ortig'i darslarda ijodiy fikrlashning rivojlanishini his qilganini bildirdi. Ular mustaqil fikrlashga va yangi g'oyalarni taklif etishga tayyor bo'la boshladilar. Ushbu o'zgarishlar, asosan, interfaol va muammoli o'quv metodlarining samarali qo'llanilishi natijasida kuzatildi.

2. *Interfaol metodlarning samaradorligi:* Interfaol metodlar – jumladan, guruh ishlari, munozaralar va ijodiy loyiha faoliyatlari – o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda samarali bo'ldi. O'quvchilar jamoaviy ishlash davomida bir-birlarining fikrlarini hurmat qilishni va birgalikda muammolarni hal etishni o'rgandilar. So'rovnomada qatnashganlarning 80 foizdan ortig'i guruh ishlarida o'zlarini faol ishtirokchi va ijodiy fikrlovchi sifatida his qilganini ma'lum qildi. Bu metodlar nafaqat ijodiy tafakkurni, balki o'quvchilarning ijtimoiy-emotsional rivojlanishini ham qo'llab-quvvatlaganini ko'rsatdi.

3. *Muammoli vazifalar va kreativlik:* Muammoli vazifalarning qo'llanilishi o'quvchilarning ijodiy yondashuvi va analitik fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirdi. Tadqiqot davomida taqdim etilgan muammolarni hal qilish jarayonida o'quvchilar faol ishtirok etib, ijodiy qarorlar qabul qilishga intildilar. So'rov natijalariga ko'ra,

o'quvchilarning 70 foizdan ortig'i muammoli vazifalarni bajarishda yangi g'oyalarni yaratishda faol bo'lganini ta'kidladi. Bu esa muammoli o'quv uslubining ijodiy fikrlashni rivojlantirishdagi samaradorligini tasdiqlaydi.

4. *Motivatsiya va mustaqil ishlash:* O'quvchilarning motivatsiyasi va mustaqil ishlash ko'nikmalari sezilarli darajada oshdi. Eksperiment natijalari shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarga mustaqil vazifalar berilganda va ijodiy yondashuvlarni qo'llash imkoniyati yaratilganda, ular o'z faoliyatlarida yuqori faollik namoyon etdilar. So'rovnoma natijalariga ko'ra, o'quvchilarning 85 foizdan ortig'i mustaqil ishlash jarayonida o'zlarini ishonchli va ijodiy shaxs sifatida namoyon etganini bildirdi. Bu holat motivatsiyaning ijodiy va mustaqil fikrlashni rivojlantirishdagi muhim o'rnini yana bir bor tasdiqlaydi.

5. *O'qituvchining roli va metodlarning ahamiyati:* O'qituvchilarning metodologik yondashuvi, pedagogik mahorati va motivatsiyasi o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda muhim omil bo'ldi. Tajribalar shuni ko'rsatdiki, o'qituvchilar tomonidan zamonaviy pedagogik texnologiyalar va metodlarning ijodiy fikrlashga yo'naltirilgan holda qo'llanishi o'quvchilarda faol ishtirok, mustaqil fikr yuritish va yangi g'oyalarni ilgari surishga turtki bo'lgan. So'rovnoma natijalariga ko'ra, o'qituvchilarning 90 foizdan ortig'i o'zlarining metodik yondashuvlarini aynan ijodiy fikrlashni rivojlantirishga moslashtirganliklarini ta'kidladilar.

6. *Tanqidiy fikrlash va ijodiy fikrlashning o'zaro aloqasi:* Tadqiqot davomida o'quvchilarning tanqidiy fikrlash ko'nikmalari ham rivojlanganini kuzatish mumkin bo'ldi. Tanqidiy yondashuv orqali o'quvchilar ijodiy g'oyalarni tahlil qilish, ularni takomillashtirish va samarali yechimlarni ishlab chiqishda faol qatnashdilar. Bu esa ijodiy fikrlashni rivojlantirish jarayonida tanqidiy fikrlashni ham qo'llab-quvvatlash zarurligini ko'rsatadi. Natijalar ijodiy va tanqidiy fikrlash o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni ilmiy jihatdan asoslash imkonini berdi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirish uchun interfaol metodlar, muammoli vazifalar va mustaqil ishlash jarayonlarining muhim ahamiyati mavjud. O'quvchilarning ijodiy fikrlashini shakllantirishda o'qituvchining metodik yondashuvi hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalanish katta rol o'ynaydi.

Bundan tashqari, o'quvchilarga mustaqil fikrlash imkoniyatlarini yaratish, ijodiy vazifalar orqali ularning yangi g'oyalarni rivojlantirish hamda tanqidiy fikrlash elementlarini joriy etish – ijodiy fikrlashning samarali rivojlanishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, o'quvchilarda ijodiy fikrlashni rivojlantirish faqatgina bilim olish jarayonigina emas, balki ijtimoiy-emotsional rivojlanish, mustaqil qarorlar qabul qilish va o'z fikrlarini erkin ifoda etish ko'nikmalarini ham o'z ichiga oladi. Tadqiqot

natijalari ijodiy fikrlashni boshlang'ich ta'lim bosqichida rivojlantirish ta'lim jarayoniga ijobiy ta'sir ko'rsatishini va uning samaradorligini tasdiqlaydi.

XULOSA

Mazkur tadqiqot boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishning ahamiyatini ochib berish hamda bu jarayonni ta'limda qanday samarali amalga oshirish mumkinligini aniqlashga qaratildi. Tadqiqot davomida olingan natijalar shuni ko'rsatdiki, ijodiy fikrlashni rivojlantirish nafaqat o'quvchilarning akademik faoliyatini, balki ularning ijtimoiy-emotsional rivojlanishini ham qo'llab-quvvatlaydi.

O'tkazilgan eksperimentlar va amaliy kuzatishlar natijasida aniqlanishicha, interfaol metodlar, muammoli vazifalar va mustaqil ishlash jarayonlari o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qiladi. O'quvchilarga yangi g'oyalarni ishlab chiqish va muammolarni hal etishda kreativ yondashuvlardan foydalanish imkoniyati yaratilganda, ular ko'proq faollik ko'rsatgan, o'zlarini ishonchli fikrlovchilar sifatida namoyon etganlar.

Shuningdek, tadqiqot natijalari o'qituvchining roli va zamonaviy pedagogik texnologiyalarning ijodiy fikrlashni rivojlantirishdagi o'ta muhim ahamiyatini ta'kidladi. O'qituvchilar innovatsion metodlar va zamonaviy yondashuvlardan foydalanish orqali o'quvchilarda ijodiy hamda tanqidiy fikrlashni shakllantirishda samarali ta'sir ko'rsata oladilar. Bu, o'z navbatida, o'quvchilarning ta'limga bo'lgan qiziqishini oshiribgina qolmay, balki ularni hayotiy vaziyatlarga tayyorlaydi.

Tadqiqotda aniqlangan asosiy xulosalar quyidagilardan iborat:

1. Ijodiy fikrlashning rivojlanishi o'quvchilarning intellektual va shaxsiy salohiyatini oshiradi, ularga yangi g'oyalarni yaratish va muammolarni hal qilishda yordam beradi.
2. Interfaol metodlar va muammoli vazifalar o'quvchilarda ijodiy fikrlashni shakllantirishda samarali vositalar sifatida xizmat qiladi.
3. O'qituvchining roli ijodiy fikrlashni rivojlantirishda hal qiluvchi omil hisoblanadi; u samarali metod va texnologiyalarni qo'llash orqali o'quvchilarni yangicha yondashuvlarga yo'naltira oladi.
3. Motivatsiya va mustaqil ishlash o'quvchilarning ijodiy fikrlashiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi, bu esa ularning o'ziga bo'lgan ishonchini hamda fikrni erkin ifodalash qobiliyatini rivojlantiradi.

Xulosa qilib aytganda, ijodiy fikrlashni rivojlantirish nafaqat ta'lim jarayonining samaradorligini oshiradi, balki o'quvchilarning shaxsiy va emotsional rivojlanishiga ham bevosita ta'sir ko'rsatadi. Tadqiqot natijalari boshlang'ich ta'limda ijodiy

fikrlashni rivojlantirishga qaratilgan metodik yondashuvlarni takomillashtirishda pedagoglar uchun amaliy tavsiyalar va yo‘nalishlar ishlab chiqishga asos bo‘la oladi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Shchukin A.P. Ijodiy fikrlashni rivojlantirishning interfaol metodlari // Pedagogika va psixologiya jurnali. 2021. – B. 23-24.
2. Petrov V.A. Ijodiy va tanqidiy fikrlashning o‘zaro bog‘liqligi // Ta’lim va rivojlanish. 2019. №1(23). – B. 15-17.
3. Rızayeva T.M. Pedagogik texnologiyalarni ijodiy fikrlashni rivojlantirishda samarali vosita sifatida ko‘rish // Pedagogik texnologiyalar va metodlar. 2020. – B. 45-48.
4. Gumerova O.S. Ijodiy fikrlashning shaxsiy rivojlanishdagi o‘rni // Ta’lim psixologiyasi. 2018. – B. 56-59.
5. Holmuhammedov M.S. Boshlang‘ich ta’limda mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish // Innovatsion pedagogika. 2022. – B. 102-106.

MUNDARIJA:

IJTIMOIIY FANLAR

1. **Mamadjanova N. A.** Umumta'lim maktabi o'quvchilarining nutqida fonetik interferentsiya va uning bartaraf etish yo'llari..... 5-10
2. **Rahmatov E. T.** Hakim termiziyning ilmiy-falsafiy merosining zamonaviy fan rivojida ahamiyati..... 11-19
3. **Rasulova D. R, Qarshiyev A. A.** Turkiy tillar: o'tmish va bugun..... 20-29
4. **Buriyev R. R.** Surxon vohasida nikoh tuzish munosabatlari va o'ziga xos xususiyatlari..... 30-36
5. **Xayrullayeva D. N, Ibragimova M. M.** Imom Al-Buxoriy: IX asr o'rta Osiyo tarixida hadis ilmining tarixiy poydevori..... 37-48

TABIIY FANLAR

6. **Ismatov S. Sh, Abdunazarova M. A.** Zig'ir urug'idan moy olish texnologiyasini takomillashtirish..... 49-57
7. **Sodiqova D. G', Turdiyeva G. I, Mamurova Z. M.** Denov tumani daraxt va butalaridagi sitosporoz kasalliklari va ularga qarshi kurash choralari..... 58-66
8. **Hamidova S. S, Normurodov S. S, Safarova D. M, Buvajonova S. B.** C++ dasturlash tili funksiyalarining asosiy tushunchalari va dasturiy misollar..... 67-76
9. **Adinayev X. A, Otaqo'ziyev Z. A.** Shaffof-rangsiz shishalar sintezi va ularning differensial termik tahlili (DTT)..... 77-85

PEDAGOGIKA

10. **Mamajanov R. Y, Bo'ronova M. B, Berdimuratov M. B.** Informatika darslarida ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan didaktik jihatlar..... 86-95
11. **Ko'chkinova M. N.** Bo'lajak o'qituvchining kasbiy tayyorgarligida zamonaviy pedagog imijining ahamiyati..... 96-109
12. **Normurotova A. K, Nimatulloeva Sh. D.** Boshlang'ich sinflarda yangi darsliklar asosida o'qitish: moslashuv, samaradorlik va tajriba..... 110-117

13. **Kosimov A. D.** *Bo'lajak musiqa o'qituvchilarida ijodiy fikrlashni rivojlantirishda integrativ va simulyativ texnologiyalar uyg'unligi.....* 118-124
14. **Niyozova M. N.** *Maktabgacha yoshdagi bolalarning ma'naviy-ma'rifiy qiyofasini shakllantirishning o'ziga xos xususiyatlarini takomillashtirish.....* 125-131
15. **Sultanov O. S.** *Oliy ta'lim professor-o'qituvchilarining kasbiy ko'rsatgichlarini takomillashtirish.....* 132-139
16. **Amirova H. O.** *Tayyorlov guruhlarida atrof-muhitni asrab-avaylash ko'nikmalarini shakllantirish asoslari.....* 140-147
17. **Jabborova O. M.** *Boshlang'ich ta'lim metodikasini takomillashtirishning innovatsion yondashuvlari.....* 148-155
18. **Tilavova S. B.** *STEAM yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarning ekologik kompetentligini rivojlantirishda TPACK modelining roli.....* 156-163
19. **Tashpulatova D. M.** *Boshlang'ich ta'lim amaliyotida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini oshirish metodining innovatsion usullari.....* 164-170
20. **Kuchkinov A. Y, Do'stmurodova D. R.** *"Bilga xoqon" romanida birlik tushunchasining talqini.....* 171-178
21. **Mustarova D. E.** *Boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik madaniyatni shakllantirishda STEAM yondashuvining samaradorligi.....* 179-188
22. **Dustov S. R.** *IV sinf o'quvchilarining ekologik tafakkurini shakllantirishda innovatsion texnologiyalardan foydalanish metodikasi.....* 189-196
23. **Ismoilov B. I, Qosimova G. E.** *Zamonaviy axborot texnologiyalari orqali yoshlar ongida vatanparvarlik g'oyalarini mustahkamlash.....* 197-204
24. **Yuldoshev T. A.** *Improving psychological foundations of establishing responsible relationships within families in youth.....* 205-216
25. **Allayeva H. R.** *Boshlang'ich sinflarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish metodikasi.....* 217-226
26. **Merganov Sh. M, Noraliyev S. N, Doniyorova G. T.** *Klasterli yondashuv va uning ilmiy ahamiyati.....* 227-233
27. **Saidova P. M.** *Oliy ta'lim o'qituvchilarida kasbiy-pedagogik deformatsiyaning profilaktik tizimini takomillashtirishning mavjud*

- holati.....234-243
28. **O‘razov F. I, Azamqulov A.** *O‘qituvchining kasbiy faoliyatiga doir etiket qoidalari..... 244-250*
29. **Ashirova A. I.** *Raqamli ta’lim texnologiyalari asosida bo‘lajak informatika o‘qituvchisini kasbiy faoliyatga tayyorlash konsepsiyasi.....251-258*
30. **Davronova G. M, Irisova F. A.** *Fortepiano ijrochiligida qo‘l texnikasini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari..... 259-266*
31. **Shodiyeva B. X.** *O‘quvchilar yosh xususiyatlariga mos musiqa darslarini tashkil etishning metodik asoslari..... 267-274*
32. **Panjiyeva M. X.** *Boshlang‘ich sinflarda tabiiy fanlarni steam yondashuv asosida o‘qitishni takomillashtirish metodikasi.....275-282*
33. **Sayliyeva M. M.** *Boshlang‘ich sinflarda tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.....283-291*
34. **Baxronova O. Sh.** *Tasviriy san’at xususiyatlarini o‘rgatishda rangtasvir asarlarining o‘rni..... 292-301*

Denov tadbirkorlik va pedagogika institutining
“Tadbirkorlik va pedagogika” ilmiy-uslubiy jurnali
2020-yil 18-sentabrda 1114-raqamli guvohnoma bilan
ro‘yxatga olingan. Har chorakda bir marotaba chop etiladi.
Jurnalda nashr etilgan maqolalar <https://inlibrary.uz/>, <https://slib.uz/uz/>,
<https://scholar.google.com>, <https://www.openaire.eu/>, <https://www.researchbib.com/>
platformalarida indekslanadi.

Terishga berildi: 15.06.2025-yil.
Bosishga ruxsat etildi: 20.06.2025-yil.
Qog‘oz bichimi 60*84 1/8. Adadi – 50 ta.
Nashr tabog‘i – 13,5. Buyurtma № 1-T.

Manzilimiz: 190507, Surxondaryo viloyati
Denov shahri Sharof Rashidov ko‘chasi 360-uy.
info_dtpi@yedu.uz, dtpi@yexat.uz
+998-95-650-77-57

Maqola nashr ettirish maqsadida bog‘lanish uchun:
+998 90 976-76-98. URL: <https://t.me/MrScott98>

Maqolalarda keltirilgan fikr va raqamlar uchun mualliflar javobgardir.

TADBIRKORLIK VA PEDAGOGIKA

ILMIY-USLUBIY JURNAL

ISSN 2181-2659